ASIANTUNTIJALAUSUNTO - HE 190/2017 (SUMMAARISET ASIAT) JA HE 200/2017 (OIKEUDENKÄYNNIN KEVENTÄMINEN)

6.3.2018

1 HE 190/2017 (SUMMAARISET ASIAT)

1.1 Yleistä

- Yleisellä tasolla kyseessä on kannatettava lakiesitys, jossa edistetään tarkoituksenmukaisella tavalla summaaristen asioiden nopeaa ja tehokasta käsittelyä.

- On nähdäkseni tärkeää, että edistämällä summaaristen asioiden tehokasta käsittelyä vapautetaan tuomioistuinten resursseja laajempien asiakokonaisuuksien tehokkaaseen hoitamiseen.

- Valmistelussa on hyvin huomioitu tuomioistuinlaitoksen näkökulma (tuomioistuimen työvälineet, työtavat, resursointi ym.), jossa painopisteen tulee ollakin tehokkuuden takaaminen.

- Lakiesitys keskittyy oikealla tavalla nimenomaan niiden summaaristen asioiden käsittelyyn, joihin osallistuu pääasiassa kansliahenkilökunta sekä tämän käsittelyn yhdenmukaistamiseen.

1.2 Erityisiä huomioita

- Haasteiden puhelintiedoksiannoista on saamieni tietojen mukaan erinomaisen hyvää kokemusta ainakin Helsingin käräjäoikeudessa ja menettelyn ehdotettu laajentaminen on kannatettavaa.

- Oikeushallinnon tietojärjestelmäyhteyden tai verkkopohjaisen asiointiliittymän pakollistaminen oikeushenkilöille, elinkeinonharjoittajille, ammattimaista perintätoimintaa harjoittaville luonnollisille henkilöille sekä oikeudenkäyntiasiamiehille ja -avustajille on kannatettavaa. Manuaalinen työ paperiversioiden kanssa vie saamieni tietojen mukaan tosiasiallisesti lakiesityksessä viitatun kolminkertaisen työmäärän.

- Tärkeää on myös riitautuneen summaarisen asian siirtäminen ns. tavanomaiseen toimivaltaiseen tuomioistuimeen sekä muut joustavat siirtämissäännökset muutostilanteissa (s. 27).

- Hovioikeuspiirikohtainen keskittäminen muutamiin käräjäoikeuksiin (yhteensä 9 koko Suomessa) lienee kannatettavaa. On kuitenkin vaikea sanoa, miten tähän tullaan suhtautumaan niillä alueilla, joilla omaa paikallista summaarisfoorumia ei ole käytettävissä. Sähköisen asioinnin lisääminen ja sen painottaminen ehkäisevät varmasti mahdollista muutosvastarintaa tältä osin.

1.3 Ehdotuksia

- Tällä hetkellä ei ole selkeää laintasoista määritelmää summaariselle asialle. Lakiesityksen 3 §:ään on ehdotettu määriteltävän summaarinen riita-asia lisäämällä käsite suluissa pykälään (s. 41).

- Olisi nähdäkseni tärkeä pyrkiä yksiselitteisempään summaarisen riita-asian määritelmään erityisesti tietyn määräisten saamisten osalta, jotta vältytään siltä, että selkeästi ei-summaarisia asioita (vahingonkorvaukset, perusteettoman edun palautukset ym.) ei käsiteltäisi summaarisina vain siitä syystä, että asia olisi kantajan ilmoituksen mukaan riidaton. Käytännössä esimerkiksi Helsingin käräjäoikeudessa kansliahenkilökunnan läpi saattaa saamieni tietojen mukaan mennä vahingonkorvausasioita, joista on nähtävissä, että asia ei voi olla riidaton ja jotka sittemmin riitaantuvat tultuaan vireille jo alkujaan väärällä tavalla.

    - Nykyään OK 5:3:n mukaan ”jos asia koskee 1) tietyn määräistä saamista, 2) hallinnan tai rikkoutuneen olosuhteen palauttamista taikka 3) häätöä ja kantaja ilmoittaa, ettei asia hänen käsityksensä mukaan ole riitainen, haastehakemuksessa on vaatimuksen perusteena tarpeen mainita ainoastaan ne seikat, joihin vaatimus välittömästi perustuu”.

    - Säännöstä koskevissa esitöissä (HE 79/1993 vp, s. 19) ei määritellä sen tarkemmin summaarista asiaa. Taustalla on kuitenkin ollut ennen kaikkea aiemmin voimassa ollut 1) kansliakäsittelynä käyty maksamismääräysmenettely käräjäoikeudessa (riidattomat rahasaatavat; jos velallinen vastusti hakemusta, menettely raukesi) ja 2) normaalia nopeampi vekseli- ja shekkiprosessi alioikeudessa.

    - Määritelmää olisi syytä lakimuutoksen yhteydessä täsmentää esimerkiksi, että summaarinen menettely on mahdollista vain, jos ”1) asia koskee tietyn määräistä saamista, joka perustuu sopimukseen, velkakirjaan, vekseliin tai muuhun velallisen antamaan maksusitoumukseen”… jne. Näin ”siivotaan” pois asiat, jotka koskevat arvioitavaa vahingonkorvausta ym. ja eivät voi mennä läpi summaarisina.

    - Vuoden 2016 alusta, jolloin oikeudenkäyntimaksut laajoissa riita-asioissa nousivat (laaja riita-asia 500 euroa, riitautettu summaarinen asia 250 euroa), on saamieni tietojen mukaan nähty mm. shikaaninomaista menettelyä, jossa asia saatetaan summaarisena vireille ja vältetään korkeammat oikeudenkäyntimaksut, vaikka tiedetään että asia riitaantuukin.

2 HE 200/2017 (OIKEUDENKÄYNNIN KEVENTÄMINEN)

2.1 Yleistä

- Esityksen ehdotukset oikeudenkäynnin keventämiseksi esimerkiksi kokoonpanojen osalta käräjäoikeudessa ja ylemmissä oikeusasteissa ovat kauttaaltaan kannatettavia.

- Sama koskee henkilöiden haastamiseen ja henkilökohtaiseen läsnäolovelvollisuuteen pääkäsittelyssä liittyvä muutosehdotuksia. Esimerkiksi peruuntuneet rikosasioiden pääkäsittelyt (koska vastaajaa ei ole saatu haastettua) ovat edelleen käsitykseni mukaan merkittävä ongelma käräjäoikeuksissa.

- Videoyhteyksien lisäämistä koskevat uudistukset ovat erittäin tervetulleita ja kannatettavia. Tältä osin on kuitenkin huomioitava, että uudistuksille on myös varattava riittävästi rahoitusta, jotta on mahdollista hankkia riittävän hyvät ja toimivat laitteet sekä asianmukainen käyttäjäkoulutus. Videoneuvotteluyhteyksien käyttäjien osaaminen on tällä hetkellä saamieni tietojen ongelma esimerkiksi Etelä-Suomen käräjäoikeuksissa. Videoneuvotteluiden käyttö ei kuulemma aina onnistu, koska kukaan ei osaa sitä tai halua opetella laitteiden käyttöä.

Laati:

Kenneth Svartström
asianajaja, Espoo
Lexia Asianajotoimisto Oy